

LIETUVOS INVESTUOTOJŲ PASITIKĖJIMO INDEKSAS (5), II ketvirtis, 2015

Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indeksas (LIPI) atspindi didžiausių Lietuvoje veikiančių užsienio kapitalo įmonių požiūrį ir lūkesčius dėl Lietuvos verslo klimato ir investicinės aplinkos. Indekso tikslas – įvertinti šalies verslo aplinką ir Lietuvos ekonomikos patrauklumą užsienio investuotojams, atsižvelgiant į Lietuvoje jau veikiančių investuotojų patirtį ir pastebėjimus.

Nustatydami indeksą siekiame ne tik įvertinti Lietuvos rinkos sąlygas, bet ir išsiaiškinti įtakingiausias jas formuojančius veiksnius.

LIPI – tai informatyvus įrankis, leidžiantis potencialiems investuotojams ir kitiems suinteresuotiems asmenims paprastai ir greitai gauti pagrindinę informaciją apie Lietuvos ekonomiką,

padėtį šalies rinkoje ir trumpalaikes ateities vystymosi perspektyvas.

Indeksą sudaro trys dalys, apžvelgiančios verslo aplinką, įmonių veiklai įtaką darančius veiksnius ir bendrovių investicinius planus. Nustatant LIPI, prioritetas teikiamas adekvačiai ir aktualiai informacijai, atitinkančiai rinkos tendencijas, todėl indekso tyrime kviečiami dalyvauti tik užsienio įmonių vadovai ir aukščiausio lygio vadybininkai.

LIPI tyrimas atliekamas didžiausius investuotojus į Lietuvos ekonomiką vienijančios asociacijos „Investors’ Forum“ iniciatyva. Jo metu apklaustos 42 Lietuvoje veikiančios užsienio kapitalo įmonės.

Indekso vertė	Interpretavimas
LIPI = 2 (maksimali vertė)	Visų respondentų lūkesčiai teigiami (absoliutūs teigiami lūkesčiai).
LIPI > 1	Teigiamus lūkesčius turinčių respondentų dalis yra didesnė už neigiamus lūkesčius turinčių respondentų dalį.
LIPI = 1	Teigiamus ir neigiamus lūkesčius turinčių respondentų skaičius yra vienodas.
LIPI < 1	Daugiau respondentų turi neigiamų lūkesčių, nei teigiamų.
LIPI = 0 (minimali vertė)	Visų respondentų lūkesčiai yra neigiami (absoliutūs neigiami lūkesčiai).

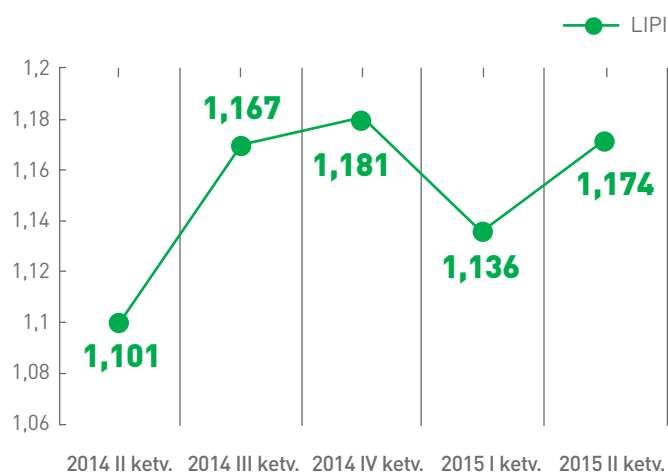
1 lentelė. Indekso vertė ir jos reikšmė

Kontaktai: Andželika Rusteikienė, Investors’ Forum
info@investorsforum.lt; 852755258

SANTRAUKA IR IŠVADOS

PENKTASIS LIPI TYRIMAS: investuotojų prognozės gerėja, lūkesčiai išlieka teigiami

Investuotojų lūkesčiai, nustatyti antrąjį 2015 m. ketvirtį, pranoksta pirmojo ketvirčio rezultatus. Sklandus Euro įvedimas skatina pasitikėjimą ekonomika ir verslo sąlygomis

2 lentelė. LIPI dinamika 2014 m. II ketv. – 2015 m. II ketv.

► **LIPI**_{2015, II ketv.} = **1,174**

Antrąjį 2015 m. ketvirtį Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indekso (LIPI) apklausos reikšmė yra 1,174. LIPI vertė, lyginant su praėjusiu ketvirčiu, išaugo (pirmąjį ketvirtį fiksuota LIPI vertė – 1,136) ir toliau išliko virš 1 ribos. Taigi, respondentų, turinčių teigiamų lūkesčių, yra daugiau, nei turinčių neigiamų lūkesčių. Galima daryti išvadą, jog apklausos dalyviai Lietuvos ekonomikos pokyčius vertina palankiai ir jaučia, kad investicinis klimatas bei verslo sąlygos gerėja (žr. 2 lentelę). Tokios tendencijos, apklaustųjų nuomone, turėtų išlikti ir artimiausioje ateityje.

LIPI vertės augimą daugiausiai lėmė po sklandus euro įvedimo Lietuvoje pasibaigęs ekonominio neapibrėžtumo laikotarpis, kėlęs nerimo investuotojams ir kitiems rinkos dalyviams. Absoliuti LIPI vertė išaugo ir beveik pasivijo aukščiausią iki šiol buvusią 1,181 reikšmę. Lentelėje matyti, kad visose LIPI apklausose indekso vertė išliko didesnė nei 1. Taigi, jau penkis ketvirčius iš eilės užsienio investuotojai Lietuvoje yra palankiai nusiteikę bei užtikrinti stabilium tolimesniu ekonomikos vystymusi. Užsienio investuotojai tikisi tolimesnių teigiamų pokyčių. Palankūs lūkesčiai išreiškiami jau 5 ketvirčius iš eilės.

Tai didina pasitikėjimą Lietuvos rinka, verslo ir eksporto sąlygomis šalyje, didina Lietuvos konkurencingumą ir tikimybę pritraukti tiesioginių užsienio investicijų (TUI).

Teigiamus lūkesčius ir toliau daugiausiai skatina infrastruktūra

	Blogės	Nesikeis	Gerės	Atsakymų skaičius
Makroekonominės aplinkos tvarumas		79 % (33)		100 % (42)
Politinis stabilumas		83 % (35)		100 % (42)
Mokesčių sistemos efektyvumas		90 % (38)		100 % (42)
Verslo aplinkos skaidrumas		93 % (39)		100 % (42)
Transporto ir logistikos infrastruktūros efektyvumas		86 % (36)		100 % (42)
Interneto ir telekomunikacijų infrastruktūros efektyvumas		76 % (32)	24 % (10)	100 % (42)

3 lentelė. Makroekonominių sąlygų vertinimas, LIPI 2015 II ketv.

Paprašyti įvertinti didžiausią įtaką investicijų klimatui bei verslo aplinkai turinčius veiksnius, investuotojai ir šįkart palankiausiai atsiliepė apie transporto ir logistikos bei telekomunikacijų ir interneto infrastruktūrą. Jų vertinimai išlieka patys aukščiausi.

Nė vienas penktosios LIPI apklausos dalyvis nesitiki, jog šių sričių efektyvumas artimiausiu metu mažės. Priešingai – atitinkamai 14 ir 24 proc. apklausos dalyvių mano, kad per antrąjį šių metų ketvirtį infrastruktūra turėtų dar labiau patobulėti (žr. 3 lentelę).

Likę 86 proc. respondentų mano, jog transporto infrastruktūra ateinančią ketvirtį nepatirs jokių reikšmingų pokyčių, o 76 proc. tą patį mano apie telekomunikacijas bei internetą.

Šis LIPI rodiklis iliustruoja akivaizdų Lietuvos konkurencinį pranašumą ir nurodo galimas tolesnes verslo vystymo nišas. Dėl pagrindinių mobiliojo ryšio paslaugų teikėjų konkurencijos mažėjanti paslaugų kaina ir nuolat gerinama kokybė, Lietuvoje sukurtas platus interneto prieigos tinklas ir didžiausia duomenų perdavimo sparta pasaulyje sudaro sąlygas verslui ir viešojo sektoriaus institucijoms naudotis šiais privalumais palyginti nedideliais kaštais. Telekomunikacijų ir IT infrastruktūros kokybė taip pat gali būti svarbus argumentas siekiant pritraukti į Lietuvą specifinių kompanijų būstines ar regioninius filialus.

Lietuvos, kaip tranzitinės valstybės, statusas ir transporto infrastruktūra taip pat išlieka lemiamos įtakos šalies

patrauklumui turinčiu veiksniumi. Atsižvelgiant į tai, svarbu toliau sėkmingai vykdyti strateginius projektus, tokius kaip „Rail Baltica“ transeuropinė geležinkelio vėžė ar „Klaipėdos Smeltės“ tarptautinio konteinerių paskirstymo centro plėtra, užtikrinti nepertraukiamą krovinių judėjimą Lietuvos teritorija išnaudojant neužšalantį Klaipėdos uostą.

Džiugu ir tai, jog LIPI respondentai vis palankiau vertina Lietuvos verslo aplinkos skaidrumą. 93 proc. respondentų mano, jog verslo skaidrumo lygis išliks nepakitęs ir 7 proc. tikisi, kad skaidrumo daugės. Nė vienas tyrimo dalyvis neprognozuoja padėties prastėjimo. Nors pirmąjį š.m. ketvirtį 41 proc. LIPI tyrimo dalyvių nurodė, jog Lietuvoje būtina imtis aktyvių veiksmų verslo skaidrumui gerinti, vertinant pastarojo ketvirčio tyrimo duomenis galima daryti prielaidą, kad rinkos dalyviai skiria vis daugiau dėmesio verslo etikai bei socialinei atsakomybei.

ĮMONIŲ VEIKLAI ĮTAKĄ DARANTYS VEIKSNIAI: lūkesčiai veiklos rodikliams išlieka palankūs

Įvertinkite savo lūkesčius antrąjį 2015 m. ketvirtį (balandžio-birželio mėn.) dėl:

	Mažės	Nesikeis	Augs	Atsakymų skaičius
Jūsų įmonės prekių/paslaugų pasiūlos		50 % (21)	38 % (16)	100 % (42)
Jūsų įmonės pelningumo	19 % (8)	52 % (22)	29 % (12)	100 % (42)
Darbuotojų skaičiaus		71 % (30)	24 % (10)	100 % (42)
Jūsų įmonės darbuotojų kaitos		74 % (31)	19 % (8)	100 % (42)
Jūsų įmonės eksporto užsakymų		62 % (26)	21 % (9)	100 % (42)
Kapitalo investicijų		57 % (24)	40 % (17)	100 % (42)

4 lentelė. Įmonių veiklai įtaką darantys veiksniai, LIPI 2015 II ketv.

Viena iš svarbiausių priežasčių, lemiančių LIPI rodiklio augimą, yra teigiami užsienio investuotojų lūkesčiai, susiję su įmonių veikla. Remiantis naujausios apklausos duomenimis, net 40 proc. respondentų planuoja didinti kapitalo investicijas ateinančią ketvirtį. Daugiau kaip pusė (57 proc.), planuoja kapitalo investicijas išlaikyti tame pačiame lygyje ir tik 3 proc. – jas mažinti (žr. 4 lentelę).

Kita reikšmingą poveikį investuotojų pasitikėjimui daranti sritis – investuotojų paklausos prognozės jų įmonių produkcijai bei paslaugoms. 38 proc. apklaustųjų tikisi artimiausiu metu didėjančios paklausos, 50 proc. pokyčių nesitiki ir šiek tiek daugiau nei dešimtadalis (12 proc.) prognozuoja mažėjančią paklausą.

Svarbu pažymėti, kad šie paklausos lūkesčių rezultatai – patys pesimistiškiausi iš visų iki šiol vykdytų LIPI apklausų. Didėjančios paklausos besitikinčių respondentų skaičius per pastarąjį ketvirtį sumažėjo 11 procentų. Toks smukimas pastebimas tik pastarąjį ketvirtį ir dar nerodo tendencijos, bet, jei šis kryptingumas išliks, investuotojams ir kitiems rinkos dalyviams gali tekti pradėti ieškoti trečiųjų šalių rinkų, plėsti asortimentą arba konsoliduoti paslaugas. Būtina pabrėžti

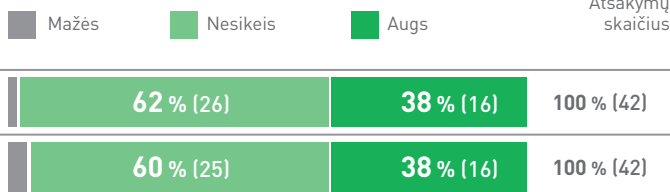
tai, kad per maža paklausa yra vienas labiausiai investuotojų verslą ribojančių veiksnių: 2015 m. I ketvirtį tai pažymėjo net 59 proc. apklaustųjų – nepakankama paklausa buvo ryškiausias investuotojų įvardytas verslo barjeras.

Šiek tiek nukrito ir pelningumo lūkesčiai. Didėjančio įmonių pelningumo tikisi 29 proc. respondentų – tai yra 7 proc. mažiau, nei praėjusį ketvirtį. Beveik penktadalis respondentų (19 proc.) prognozuoja mažėjančią jų atstovaujamų įmonių pelningumą.

Vis dar palankūs, tačiau kuklesni investuotojų lūkesčiai įmonių veiklos rodiklių atžvilgiu kol kas neturėtų kelti ypatingo nerimo. Vis dėlto, jeigu ši lėtėjančio augimo tendencija išliks ir ateityje, tai gali liudyti, kad verslas šalyje patiria sunkumų. Nekylanti ar net mažėjanti paklausa gali lemti mažesnes įmonių pajamas, o tuo pačiu ir pelną. Lieka tikėtis, kad tokie rezultatai tėra trumpalaikis stabtelėjimas.

INVESTICINIAI PROJEKTAI IR NAUJOS DARBO VIETOS: investuotojai apskukę mažinti neketina

Įvertinkite savo lūkesčius antrąjį 2015 m. ketvirtį
(balandžio-birželio mėn.) dėl:

5 lentelė. Investiciniai planai, LIPI 2015 II ketv.

Užsienio kapitalo įmonių Lietuvoje investiciniai planai liudija, kad dabar pats palankiausias metas pradėti arba tęsti investicinius projektus, plėsti veiklos spektrą, intensyvuoti gamybinės operacijas ir didinant produkcijos mastą, plėsti darbuotojų bazę. Po 38 proc. (praėjusį ketvirtį atitinkamai 36 ir 34 proc.) respondentų planuoja naujus investicinius projektus ir kurti naujų darbo vietų (žr. 5 lentelę). Atitinkamai 62 ir 60 proc. apklausoje dalyvavusių investuotojų tikisi šiuos du rodiklius

išlaikyti nepakitusių. Svarbu pažymėti, kad nė vienas apklausos dalyvis neplanuoja atsisakyti investicinių projektų ir tik 2 proc. žada mažinti darbo vietų skaičių.

Investiciniai planai atspindėjo teigiamus investuotojų lūkesčius visų LIPI apklausų metu. Tai rodo investuotojų pastangas didinti gamybos pajėgumus arba bent jau išlaikyti juos nepakitusių.

Kvalifikuotos darbo jėgos prieinamumas toliau kelia nerimą

Itin didelė dalis investuotojų nurodo, kad kvalifikuotos darbo jėgos prieinamumas Lietuvoje išlieka nepakankamas – lyginant keturias LIPI apklausas taip mano vidutiniškai 38,4 proc. apklaustųjų. Taigi, Lietuva gali pasiūlyti palyginti nebrangios darbo jėgos, tačiau kvalifikuotų darbuotojų čia mažai. Priežastys gali būti įvairios: rinkos poreikių neatitinkanti švietimo sistema, klaidingas studijų krypties pasirinkimas, neadekvatus abiturientų konsultavimas karjeros klausimais, per menka darbo patirtis ir kt.

Ypač svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad šis reiškinys gali daryti reikšmingą neigiamą įtaką Lietuvos konkurencingumui ilguoju laikotarpiu. Kitaip tariant, darbo jėgos kaštai pradės augti dėl mažo kvalifikuotų darbuotojų skaičiaus arba šalis bus priversta importuoti darbo jėgą iš kitų šalių. Yra tikimybė, kad kvalifikuotą darbo jėgą jdarbinantis verslas pradės trauktis iš Lietuvos. Siekiant išlaikyti aukštus augimo standartus ir tuo pačiu metu kelti pragyvenimo lygį šalyje, svarbu kuo skubiau taisyti šiuos paklausos ir pasiūlos neatitikimus. Be abejo, darbo jėgos pokyčiams, naujų specialistų parengimui ir esamų kvalifikacijos keitimui reikia nemažai laiko. Todėl permainos būtinos nedelsiant.

Darbo jėgos prieinamumas

2015 m. II ketv.	Nepakankamas	40 %
	Pakankamas	60 %
2015 m. I ketv.	Nepakankamas	43 %
	Pakankamas	56 %
2014 m. IV ketv.	Nepakankamas	37 %
	Pakankamas	58 %
2014 m. III ketv.	Nepakankamas	26 %
	Pakankamas	67 %
2014 m. II ketv.	Nepakankamas	46 %
	Pakankamas	50 %
VIDURKIS	Nepakankamas	38,4 %
	Pakankamas	58,2 %

6 lentelė. Kvalifikuotos darbo jėgos prieinamumas, LIPI

PAPILDOMOS ĮŽVALGOS: NAUJAS SOCIALINIO MODELIO PROJEKTAS IR NACIONALINĖS ORO LINIJOS

J kiekvieno LIPI tyrimo klausimyną įtraukiami papildomi klausimai, kurie šiek tiek skiriasi nuo kas ketvirtį vykdomos apklausos ir yra skirti naujausioms, aktualiausioms ekonominėms ir politinėms įžvalgoms aptarti.

NAUJASIS SOCIALINIO MODELIO PROJEKTAS: informacijos sklaidos efektyvumas ir turinio vertinimas

Šiandien viena svarbiausių viešai aptariamų politinių ir ekonominių aktualijų yra naujasis Socialinio modelio projektas. Šiuo metu jis pateiktas socialiniams partneriams įvertinti ir pasiūlymams teikti. Naujojo modelio priėmimas arba atmetimas Seime gali ne tik reikšmingai paveikti šalies teisinę bazę ir verslo aplinką, bet ir turėti didelės įtakos visuomenės užimtumui bei šalies socialinės apsaugos sistemai. Todėl atliekant šio ketvirčio tyrimą nutarta sužinoti investuotojų nuomonę apie siūlomą Socialinio modelio projektą.

Naujasis Socialinio Modelio projektas. Susipažinimo lygis

Spėjau susipažinti iš esmės	29 %
Šiek tiek susipažinau, tačiau ne taip gerai, kaip norėčiau	55 %
Nespėjau susipažinti	17 %

7 lentelė. Investuotojų žinios apie Socialinio modelio projektą, LIPI 2015 II ketv.

Investuotojų buvo paklausta, kaip gerai jie susipažinę su naujuoju projektu. Beveik trečdalis (29 proc.), respondentų spėjo susipažinti su projektu iš esmės. Daugiau kaip pusė (55 proc.) susipažino iš dalies ir 17 proc. apklaustųjų su modeliu susipažinti nespėjo (žr. 7 lentelę). Turint galvoje, kad naujojo modelio įgyvendinimas gali turėti milžiniškos įtakos verslui ir ekonomikai, šis skaičius yra per didelis.

Paprašyti įvertinti informacijos apie naująjį socialinį modelį sklaidą, investuotojai buvo skeptiški. Net 76 proc. respondentų visuomenės informavimą įvertino kaip atliktą blogai arba blogiau nei tikėtasi. Tik 7 proc. informacijos apie iniciatyvą sklaidą įvertino palankiai. Tiesa, keli respondentai nurodė, jog informavimo procesas buvo pradėtas labai vangiai ir nekoordinuotai, tačiau ilgainiui situacija pagerėjo.

Kaip įvertintumėte kontroliuojančių institucijų veiklą informuojant ir šviečiant verslą, visuomenę bei kitas suinteresuotas šalis apie naująjį Socialinio modelio projektą?

Labai gerai	0 %
Gerai	7 %
Geriau nei tikėtasi	2 %
Blogiau nei tikėtasi	32 %
Blogai	44 %
Kita	15 %

8 lentelė. Visuomenės informavimo apie naująjį Socialinio Modelio projektą vertinimas, LIPI 2015 II ketv.

Remdamiesi savo žiniomis, kaip vertinate naująjį Socialinio modelio projektą?

Teigiamai. Į modelį įtrauktos seniai reikalingos pataisos, sumažinsiančios atotrūkį tarp reglamentavo ir realios situacijos rinkoje	21 %
Daugiau teigiamai nei neigiamai. Modelyje yra trūkumų, tačiau jie yra išsprendžiami	40 %
Neutraliai. Modelis ištaiso vienus trūkumus, tačiau įtraukia kitus	12 %
Neigiamai. Modelis neatitinka rinkos realijų ir bus neveiksmus neįgyvendinus esminių pokyčių	12 %
Kita	14 %

9 lentelė. Naujojo Socialinio modelio projekto vertinimas, LIPI 2015 II ketv.

Paprašius įvertinti socialinio modelio turinį, investuotojų nuomonės išsiskyrė. 21 proc. projektą įvertino teigiamai ir mano, kad į jį įtrauktos reikalingos pataisos, padėsiančios mažinti disbalansą tarp oficialaus reglamentavimo ir realios rinkos situacijos. 40 proc. apklaustųjų modelį įvertino daugiau teigiamai, pažymėdami, kad projektas turi trūkumų, tačiau juos galima ištaisyti. Po 12 proc. respondentų projektą įvertino neutraliai ir neigiamai.

Lietuvos oro vežėjų infrastruktūra ir nacionalinių oro linijų būtinybės vertinimas

Kita dažnai aptariama tema yra nacionalinių oro linijų ir oro vežėjų Lietuvoje klausimas. Nutarta išsiaiškinti ir investuotojų požiūrį į šią ilgalaikę problemą.

Paprašyti įvertinti oro infrastruktūros lygį šalyje, tik 5 proc. respondentų pažymėjo, kad Lietuvos tarptautinių skrydžių sistema yra veikli ir efektyvi. 55 proc. ją vertina vidutiniškai ir net 40 proc. investuotojų nėra patenkinti Lietuvos oro kelionių sektoriumi (žr. 10 lentelę).

Įdomu tai, kad net 85 proc. investuotojų nurodė susidūrę su nesklandumais keliaudami lėktuvais iš Lietuvos ar į ją, arba yra girdėję nusiskundimų iš kolegų. Tik 13 procentų apklausos dalyvių su problemomis nesusidūrė. Norint, kad šalis būtų konkurencinga ir patraukli užsienio turistams, investuotojams, verslininkams ir kitiems asmenims, ypač svarbu užtikrinti transporto infrastruktūros efektyvumą. Atsižvelgiant į tai, jog didžioji dalis tolimųjų kelionių šiuo metu yra vykdomos tarptautinių skrydžių pagalba, Lietuva turi imtis konkrečių veiksmų dabartinei situacijai taisyti.

Lietuvos kelionių oru infrastruktūros lygio vertinimas

Aukštas. Sistema veikli ir efektyvi	5 %
Vidutinis. Veikia patenkinamai, tačiau reikia tobulinti	55 %
Žemas. Sektorius neefektyvus, reikalauja restruktūrizacijos	40 %

10 lentelė. Investuotojų susipažinimas su naujuoju Socialinio Modelio projektu, LIPI 2015 II ketv.

Ar jums teko susidurti su skrydžių prieinamumo, reikalingų kryptių ir kitomis problemomis keliant jį, iš ir pro Lietuvos oro erdvę?

Taip	65 %
Asmeniškai ne, tačiau girdėjau nusiskundimų iš kitų	20 %
Ne, niekada	13 %
Kita	3 %

11 lentelė. Susidūrimas su problemomis keliant oru, LIPI 2015 II ketv.

Šiuo metu Lietuvoje veikia viena nacionalinė oro linijų bendrovė „AIR Lituania“, kurią valdo Vilniaus miesto savivaldybės įmonė. Tiek naujai išrinktas Vilniaus meras, tiek ir kiti visuomenės veikėjai ir verslininkai abejoja tokios padėties efektyvumu.

Investuotojų nuomonė šiuo klausimu nevienareikšmė. 12 proc. tyrimo dalyvių nurodė, kad nacionalinės oro linijos funkcionuoja efektyviai, 36 proc. esamą situaciją vertina neutraliai ir mano, kad dabartinis valdymas ydingas, tačiau tai yra geriausias sprendimas vertinant dabartinę rinkos situaciją. 33 proc. apklaustųjų mano, kad „AIR Lituania“ valdymas neefektyvus: 21 proc. respondentų teigia, kad nacionalines oro linijas turėtų valdyti valstybė, o ne savivaldybė. Likę 12 proc. respondentų laikosi nuomonės, kad Lietuvai nacionalinių oro linijų apskritai nereikia dėl per mažo oro srauto. 14 proc. nuomonės šiuo klausimu neturi.

Kaip jūs vertinate AIR Lituania oro linijas, jų veiksnumą ir valdymą?

Funkcionuoja gerai	12 %
Neutraliai. Yra trūkumų, tačiau tai geriausias sprendimas atsižvelgiant į dabartinę situaciją	36 %
Neefektyvu. Nacionalinės oro linijos neturėtų būti valdomos savivaldybės	21 %
Neefektyvu. Lietuvai nacionalinių oro linijų nereikia	12 %
Neturiu nuomonės	14 %
Kita	5 %

12 lentelė. AIR Lituania oro linijų vertinimas, LIPI 2015 II ketv.